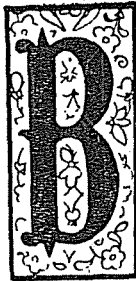

Neşriyat*Tenkid*Tahlil

Doç. Dr. M. Kaya
BİLGEĞİL

İslâmî Türk Edebiyatı

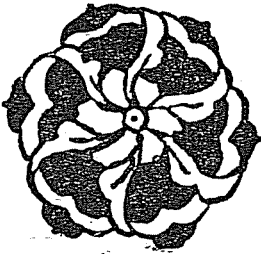
undan birkaç ay önce, Dr. Neclâ Pekolcayın «İslâmî Türk Edebiyatı» adını taşıyan kıymetli bir kitabı intişar etti. Başlangıçtan XV inci yüzyıl ortasına kadar devam eden dinî edebiyat faaliyetini içine aldığına göre, kitap, mutasavver eserin birinci cildini teşkil ediyor.

Nefis bir kapak içinde itinalı bir baskının vücudunda getirdiği kitap, üç kısma ayrılmış: Edebiyat tarihi, metin tetkiki, yazmalara ait fotoğraflar.

176 sayfa tutan birinci kısmın 29 uncu sayfaya kadar süren parçası, İslâmî Türk Edebiyatı'nın sözlü mahsullerine tahsis edilmiş. Burada Satuk Buğra Han Destanı, Manas Destanı, Çengizname söz konusu ediliyor.

Müellif, yazılı mahsullere, Gazneliler sahası hakkında bir icmalden sonra giriyor: Bu sahada yetişen şairlerden Minûcihrî ve Ferruhî hakkında bilgi verilmiştir. Bunları, Karahanlılar sahası takibetmektedir: Kutadgu Bilig, Atabetü'l-hakayık, Divânü lûgati't-Türk lâyıkı veyhile anlatıldıktan sonra, Karahanlılar devresi edebiyatının son safhasına geçilmektedir. Bunu, Harzımşahlar devresi edebiyatı takib ediyor: Burada Ahmed Yasevi ile Hakîm Süleyman Ata gibi muakkipleri üzerinde durulmuş, Kısas-i Yusûf'a geçilmiş, Hacı Bektaş-ı Veli ve Bektaşilik hakkında bilgi verilmiştir. Bundan sonra, Selçukîler sahasına ait tarihi bir icmalle karşılaşıyoruz. Bu sahada yetişen şahsiyetlerden Yunus Emre, Ahmed Fakih ve Şeyyad Hamza üzerinde durulmuş; bu şahsiyetlerin eserlerine ait bilgi tafsil edilmiştir. Bunları halk için yazılmış Çağatay Edebiyatı mahsulleriyle ilgili diğer bir bahis takib ediyor: Burada Rebguzi ve eseri, Muinü'l-mürîd ve müellifi, Nehcü'l-ferâdis ve müellifi üzerinde durulmuş; Seyf-i Serâyî'nin Gülistan tercemesine dair bilgi verilmiştir.

Mevlâna Celâlüddin Rûmî'den itibaren yeni bir kısım başlamış oluyor: Burada Mevlâna, Sultan Veled, Âşık Paşa, Gülşehri, Ahmedî hakkında gereken bilgiler verilmiş; bu şahsiyet-

lerin eserleri, edebî hüviyetleri izah edilmiş; te'sirleri belirtilmiştir.

XIV üncü yüzyıl Azerî Edebiyatına dahil edilen Kadî Burhaneddin, Darîr, Seyyid İmâdüddin Nesîmî ayrı bir bölüm teşkil ediyor.

Kitabın edebiyat tarihi kısmı Mevlid ve Süleyman Çelebi ile bitiyor.

Gayet selis bir dille kaleme alınmış olan bu kısmın hususiyeti; şumulüne giren bahislerle ilgili malûmatı en emin şekilde aksettirmesi; gerektiği yerde tarih ve makalenin edebî hâdiselerin izahına mesnet olabilecek mütalâaları göz önüne sermesi, böyle umumî bir mahiyet arzeden eserlerin çoğunun mahrum bulunduğu, kronolojik tenkidi bibliyografya ile karşımıza çıkmasıdır. Almanca'dan Rusça'ya kadar kaç dille anlatılan konu ile ilgili neler yazılmışsa bu eserde onları toplu olarak görmek imkânını kazanıyoruz.

Kitabın metin tetkiki ile ilgili kısmı 179. sayfada başlıyor, 285. sayfaya kadar imtidat ediyor. Müellif incelemelere hazırlık bilgileri vermek suretiyle girmişti. Bazı lengevüstik terimlerinin izahıyla işe girişilmiş el yazması eserin nüsha tavsifi: nüsha-

lar arasındaki ehemmiyeti, dinî bir eserin edebî yönden incelenmesi; arûz bahir ve kalıpları; ebced hesabı, transkripsiyon alfabesi, mukayeseli ve tenkidli metin neşri bahislerinde çok faydalı bilgiler verilmiştir.

184. sayfadan 203. sayfaya kadar Kutadgu Bilig'le ilgili izahlar yer alıyor. Eserin birkaç satırlık takdiminden sonra birinci babından onbirinci babına kadar olan kısımlarına ait örnekler bazan aslı ve Türkiye Türkçesine çevrilmiş şekli veriliyor. Buradan Atabetü'l-Hakayık'a geçilmekte; Divân-ı Hikmet'in 3, 130, 135 inci sahifelerinden örnekler verilmektedir. Yunus Emre Divanı'ndan alınan parçalar: XIV. asır sonunda hazırlanmış bir mecmuadan varak numarasına kadar teferruat gösterilmek suretiyle dercedilmiştir. Raif Yelkenci'ye ait nüshadan iktibas edilmiş parçalar da vardır. Aynı titizliği Şeyyâd Hamza'nın Destan-ı Yusuf aleyhi's-Selâm ve hâzâ - ahsenü'l - Kasâi'l - Mübarekesi'nden alınan parçada da görüyoruz. Bundan sonra bir izahlar kısmı var.

Gâribnâme'den seçilmiş parçalarla tekrar metine dönülüyor. Bu hususta da Raif Yelkenci nüshası

esas ittihaz edilmiştir. Gâribnâme'nin başka bir nüshasından da bir gazel-ilâhî alınmış bulunuyor. Mantuku't-Tayr, İskendernâme, Şem'u Pervâne adlı eserlerde bu eserlerini, mahiyetini en iyi aksettirecek nüshalar seçilmiş bulunuyor.

Dr. Neclâ PEKOLCAY kitabının metin tetkiki kısmını bunlarla bırakmıyor: Atabetü'l-Hakayık, Divân-ı Hikmet, Yunus Divânı (Muhtelif nüshaları), Çarh-nâme Destân-ı Yusuf, Mecmuatü'n-Nezayir (British Museum nüshası) Mesnevi (Muhtelif nüshalar), Gâribnâme, Mantikü't-Tayr, İskendernâme, Tezkiretü'l-Evliyâ, Vesiletü'n-Necât gibi muhtelif eserlerin bazı sayfalarına ait fotoğrafları taşıyor.

Yüksek İslâm Enstitüleri için ders kitabı olarak hazırlandığı anlaşılan bu eser, ihtiva ettiği bahislerde liselerde edebiyat öğretmenliği yapan arkadaşlarımız için bir müracaat kitabı olarak da ayrı bir değer taşımaktadır.

İhatalı bir bilgi, metodik bir çalışma, sabırlı bir gayret, titiz bir incelemenin mahsulü olan bu eserinden dolayı Dr. Neclâ Pekolcay'ı tebrik etmek, benim için zevkli bir vazifenin edası olacaktır.

Bizim

ANADOLU

Yakında çıkıyor, bekleyiniz.